

lum imminere videretur, prædictum est his verbis : « Non » coques agnum in lacte matris suæ. » Illud quoque forsitan non absurdum est, quod alii dicunt, id esse præceptum per Prophetam, nè se boni Israëlita sociarent malis Judæis, a quibus Christus passus est tanquam agnus in lacte matris suæ, id est, eo tempore quo conceptus est. Dicuntur enim fœminæ ex quo conceperint lac colligere : illo autem mense conceptum et passum esse Christum, et Paschæ observatio, et dies ecclesiis notissimus nativitatis ejus ostendit. Qui enim mense nono natus est octavo Kalendas Januarias, profecto mense primo conceptus est circa octavum Kalendas Aprilis, quod tempus etiam passionis ejus fuit in lacte matris suæ, hoc est, in diebus matris suæ (3).

QUÆSTIO XCI.

« Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, ut » servet te in via, ut inducat te in terram, quam paravi » tibi. Attende tibi, et exaudi eum, ne non credas illi : » nihil enim subtrahet tibi; nomen enim meum est super » eum¹. » Hoc de illo nimirum intelligitur, cui nomen mutatum est, ut Jesus vocaretur : ipse quippe introduxit populum in terram promissionis.

QUÆSTIO XCII.

« Et servies Domino Deo tuo : et benedicam panem » tuum, et vinum tuum, et aquam tuam, et avertam » infirmitatem a vobis. Non erit qui non generet, neque » sterilis super terram tuam. Numerum dierum tuorum » replebo. Et timorem mittam qui te antecedit : et amen- » tes faciam omnes gentes in quas tu intrabis², » etc.

¹ Exod. xxiii, 20, 21. — ² Ibid. xxiii, 25-27.

Quamvis istæ promissiones possint et spiritualiter intelligi, tamen cum secundum temporalem hominum felicitatem intelliguntur, ad Vetus Testamentum pertinent : ubi quamquam præcepta, exceptis his quæ in sacramento aliquid significant, eadem ad mores bonos pertinentia reperiantur, promissiones tamen carnales atque terrenæ sunt. Unde in Psalmo septuagesimo-secundo pene lapsos et effusos gressus suos homo Dei dicit : « Cum zelaret in peccatoribus » pacem peccatorum intuens¹. » Ea quippe cernebat abundare impiis, quæ ipse secundum Testamentum Vetus expectabat a Domino Deo, cui hac mercede serviebat. Et cum hinc ei subrepere cœpisset sensus impius, quod Deum non curare existimaret humana, correptum se dicit, dum auctoritatem sanctorum non est ausus improbare, et incoepit cognoscere, et ait : « Hoc labor est ante me, donec » introeam in sanctuarium Dei, et intelligam in novissi- » ma². » Ibi enim præmia dabuntur ad Novum pertinentia Testamentum, quæ impii non accipient : et pœnæ tunc futuræ sunt impiorum, quas nullus piorum sensurus est.

QUÆSTIO XCIII.

« Et mittam vespas ante te, et ejiciet Amorrhæos, » Evæos, Chananæos, et Chettæos a te³. » Quæritur de his vespis quid intelligendum sit? Nam et promittit hoc Deus, et liber Sapientiæ dicit impletum, ubi ait : « Et » misit antecessores exercitus sui vespas⁴. » Non autem legimus factum, neque Moysi temporibus, neque sub Jesu Nave, neque sub Judicibus, neque sub Regibus. Ac per hoc vespæ istæ aculei timoris intelligendi sunt fortasse, quibus agitabantur memoratæ gentes, ut cederent filiis Israël. Deus enim loquitur, in cujus sermone si figurate aliquid dicatur, quod ad proprietatem non sit impletum,

¹ Psal. lxxii, 2. — ² Ibid. 16, 17. — ³ Exod. xxiii, 28. — ⁴ Sap. xii, 8.

non impedit historiæ fidem, in qua perspicitur veritas narrationis. Sicut nec Evangelistarum narratio secundum proprietatem impeditur, si aliquid a Christo dicitur figurate.

QUÆSTIO XCIV.

« Si servieris diis eorum, erunt tibi offendiculum¹. » Hic græcus δουλεύσεις habet, non λατρεύσεις. Unde intelligitur, quia et δουλεύει debetur Deo tanquam Domino, λατρεία vero non nisi Deo tanquam Deo.

QUÆSTIO XCV.

« Et Moysi dixit : Ascende ad Dominum tu, et Aaron, » et Nadab, et Abiud, et septuaginta seniorum Israël : » et adorabunt a longe Dominum ; et accedet Moyses » solus ad Dominum, ipsi autem non accedent : populus » autem non ascendet cum illis. Introiit autem Moyses, » et narravit populo omnia verba Dei et justificationes. » Respondit autem omnis populus voce una dicentes : » Omnia verba, quæ locutus est Dominus, faciemus et » audiemus². » Usque ad hunc locum Scripturæ justificationes intelliguntur quæ datæ sunt populo ad observandum. Incipiunt autem quantum ipsa verba Scripturæ indicant, unde hoc nomen justificationum exorsum est, ab illo servo hebræo cui auris ad postem pertunditur. In quibus omnibus justificationibus considerandum est, quæ inde ad agendam vitam et morum honorum conservationem duci possint. Multa quippe in eis sunt sacramenta significantia potius aliquid, quam vitam nostram instruentia. Justificationes sane latini interpretes eas esse dixerunt, quæ græci δικαιώματα appellant.

¹ Exod. xxiii, 33. — ² Id. xxiv, 1-3.

QUÆSTIO XCVI.

NOTANDUM est, quod iterum populus ita respondet : « Omnia verba, quæ locutus est Dominus, faciemus, et » audiemus : » cum videatur ordo postulare, ut diceretur : « Audiemus et faciemus. » Sed mirum nisi aliquis sensus hic latet. Nam si audiemus, pro eo positum est, quod est intelligemus, prius oportet verbis Dei reddere faciendi servitutem, ut ad intelligentiam earum rerum, quæ ipso præcipiente fiunt, merito devotionis, qua non contemptæ, sed factæ sunt, ipse perducatur. Sed videndum est, utrum iste populus illi filio similis inveniatur qui patri jubenti dixit : « Ibo in vineam, et non iit¹. » Gentes enim quæ Dominum penitus contempserunt, postea per unius obedientiam justificatæ, quæ non sectabantur justitiam, apprehenderunt justitiam.

QUÆSTIO XCVII.

NOTANDUM quod « Moyses ædificavit altare sub monte, » et duodecim lapides in duodecim tribus Israël². » Intelligitur enim ex duodecim lapidibus altareæ difcatum, significasse ipsum populum esse altare Dei, sicut est templum Dei³.

QUÆSTIO XCVIII.

« Et immolaverunt hostiam salutaris Deo⁴. » Non dixit, « Hostiam salutarem, » sed, « Hostiam salutaris, » quod græcus habet σκεπησιου. Unde in Psalmo : « Calicem, » inquit, salutaris accipiam⁵ : » non dixit ; « Calicem salutarem. » Ubi videndum est, ne forte ille significetur, de quo dixit Simeon : « Quoniam viderunt oculi mei Sa-

¹ Matth. xxi, 30. — ² Exod. xxiv, 4. — ³ 2-Cor. vi, 16. — ⁴ Exod. xxiv, 5. — ⁵ Psal. cxv, 13.

» lutare tuum¹. » Hunc enim et Psalmus commendat, ubi legitur : « Bene nuntiate diem ex die salutare ejus². » Quid est enim aliud, si diligentius attendamus, quod ait diem ex die, nisi lumen ex lumine, hoc est, Deum ex Deo, quod est unigenitus Filius?

QUESTIO XCIX.

« SUMENS autem Moyses dimidiam partem sanguinis, » infudit in craterem, et partem reliquam sanguinis, affudit ad altare: et accipiens librum Testamenti recitavit » in aures populi³. » Notandum est nunc primum sacrificasse Moysen evidenter Scripturam dicere, ex quo ex Ægypto eductus est populus. Primo enim de Jothor dictum erat socero ejus⁴, quamvis cum aliqua ambiguitate, quod immolaverit Deo. Et advertendum librum Testamenti cum sanguine hostiæ recitari, in quo libro illas justificationes conscriptas debemus accipere. Nam decalogum Legis in tabulis lapideis fuisse conscriptum postea manifestatum est.

QUESTIO C.

« Et dixerunt : Omnia quaecumque locutus est Dominus, faciemus, et audiemus⁵. » Non aliter respondent ecce jam tertio.

QUESTIO CI.

« Et ascendit Moyses, et Aaron, et Nadab, et Abiud, » et septuaginta seniorum Israël : et viderunt locum ubi » steterat ibi Deus Israël⁶. » Constat inter eos qui recte intelligunt, nullo Deum contineri loco, nec aliquo velut situ corporis membra ponere, sicuti est nostri corporis, sedere, jacere, stare, et si quid hujusmodi est.

¹ Luc. II, 30. — ² Psal. xcvi, 2. — ³ Exod. xxiv, 6, 7. — ⁴ Id. xviii, 12. — ⁵ Id. xxiv, 7. — ⁶ Ibid. 9.

Hæc enim non sunt nisi corporum, « Deus autem Spiritus » est¹. » Quod ergo se ostendit specie corporali vel signis corporaliter expressis, non substantia ejus apparet, quia est ipse quod est, sed assumptio formarum visibilium ejus omnipotentiae subjacet.

QUÆSTIO CII.

« Et de electis Israël non dissonuit nec unus : et apparuerunt in loco Dei, et manducaverunt, et biberunt². » Quis dubitet illos, quos nominatim expressit, et septuaginta seniores, nunc appellatos electos Israël? Qui procul dubio personam gerebant eorum, qui electi sunt in populo Dei. « Non enim omnium est fides : » et, « Novit Dominus » qui sunt ejus³. In magna autem domo sunt alia vasa in » honorem, alia in contumeliam⁴. Quoniam ergo quos » ante præcivit, et prædestinavit; quos autem prædestinavit, illos et vocavit; quos autem vocavit, ipsos et » justificavit; quos autem justificavit, ipsos et glorificavit⁵ : » profecto de electis Israël non dissonuit nec unus. Significantur autem quaternario numero in Moyse et Aaron et Nadab et Abiud, propter quatuor Evangelia, et totius orbis, qui in quatuor partes dividitur, promissionem : et septuaginta de senioribus Israël, numero scilicet septenario decuplato, qui pertinet ad significandum Spiritum sanctum. Sapphiro autem significatur vita coelestis, maxime quia dictum est : « Sicut aspectus firmamenti⁶. » Firmamentum autem coelum appellari quis nesciat? Et formaleris in eodem sapphiro quadraturam ipsam, vel stabilitatem, vel ejusdem quaternarii numeri sacramentum figurat. Quod autem manducant et bibunt in loco Dei, suavitatem saturitatemque significat in illo regno æterni-

¹ Joan. iv, 24. — ² Exod. xxiv, 11. — ³ 2 Thess. iii, 2. — ⁴ 2 Tim. ii, 19, 20. — ⁵ Rom. viii, 30. — ⁶ Exod. xxiv, 10.

tatis. « Beati enim qui esuriunt et sitiunt justitiam; quoniam ipsi saturabuntur¹. » Unde et Dominus dicit venturos multos, (quos utique nisi electos, præscitos, prædestinatos, vocatos, justificatos, glorificatos?) et recubituros cum Abraham et Isaac et Jacob in regno cælorum². Nam et alio loco ipse hoc promittit fidelibus suis quod faciat eos recumbere, et transeat, et ministret eis³.

QUÆSTIO CIII.

Quin sibi vult quod Jesus Nave, non commemoratus in illis quatuor, subito cum Moyse apparet, et cum illo ascendit in montem ad accipiendas tabulas Legis⁴; et subito rursus idem Jesus absconditur, id est, tacetur; et Moyses accepit Legem in duabus tabulis, et cum eo iterum apparet? An forte significat Novum Testamentum nomine Jesu, et absconditum esse in Lege, et aliquando apparere intelligentibus? Quod vero Jesus jam vocatur, cum in libro Numerorum quando id nomen acceperit Scriptura testatur⁵, cum jam prope esset ut terram promissionis intrarent, per prolepsim, hoc est, per præoccupationem anticipat Scriptura quod postea factum est. Omnia quippe ista posteaquam facta sunt, scripta sunt; ac per hoc quando factum est quod modo commemoratur, nondum vocabatur Jesus, sed quando scriptum est jam hoc vocabatur.

QUÆSTIO CIV.

« Et facies in ea cymatia aurea versatilia in circuitu⁶. » Cymatia dixit, quæ in quadratura extant per quatuor partes, sicut mensæ quadræ fieri solent. Nec quod ait « versatilia, » mobilia debemus accipere. Fixa sunt enim, sicut dixi mensas habere solitas, sed « versatilia » dixit,

¹ Matth. v, 6. — ² Id. viii, 11. — ³ Luc. xii, 37. — ⁴ Exod. xxiv, 13. — ⁵ Num. xiii, 17. — ⁶ Exod. xxv, 11.

tortilia, quæ græce vocantur σπειρά; vel canalibus, sicut sunt columnæ tortiles; aut implicatis duabus virgulis in modum restis, sicut etiam torques fieri solent. Quod autem ait: « Et fabricabis illi quatuor annulos aureos, et impones » super quatuor latera, duos annulos in latus unum, et » duos annulos in latus secundum¹: » ad quatuor angulos occurrunt quatuor annuli singuli in singulis, et per angulorum numerum fit, ut quod in duobus lateribus ponitur, in omnibus quatuor ponatur. Unus enim angulus duobus lateribus communis est: alioquin non occurrit, ut bini annuli ponantur per quatuor latera, cum sint quatuor annuli; octo quippe esse debuerunt, si aliter intelligimus, quam quod dixi fieri numero angulorum. Ad hoc enim annuli in angulis ponuntur, quo inducantur subportatoria vel gestatoria, quibus arca a quatuor hominibus hinc atque inde portetur.

QUÆSTIO CV.

PROPITIATORUM quid dicat superimponendum super arcam², quæri solet: sed cum aureum fieri jubeat, ejusque longitudinem et latitudinem tantam exprimat, quanta et ipsius arcæ dicta est, procul dubio velut tabulam auream tantæ formæ fieri præcipit, qua tegetur arca: ita ut in ipso propitiatorio essent duo Cherubim, hinc atque inde alterutrum attendentes, ita ut vultus eorum in propitiatorium essent, et pennis suis obumbrarent propitiatorium: quod magnum est sacramentum. Aurum quippe significat sapientiam, arca significat secretum Dei. In arca jussa sunt poni Lex, et manna, et virga Aaron: in Lege præcepta sunt, virga potestas significatur, manna gratia; quia nisi cum gratia non est potestas præcepta faciendi. Verumtamen quia Lex a quovis proficiente non ex omni

¹ Exod. xxv, 12. — ² Ibid. 17.

parte completur, propitiatorium est desuper. Ad hoc enim opus est ut propitius sit Deus, et ideo desuper ponitur, quia superexultat misericordia iudicio¹. Duo vero Cherubim pennis suis obumbrant propitiatorium, id est, honorant velando; quoniam mysteria ista ibi sunt, et invicem se attendunt, quia consonant; duo quippe ibi Testamenta figurantur, et vultus eorum sunt in propitiatorium, quia misericordiam Dei, in qua una spes est, valde commendant. Denique hinc se promisit locuturum Deus ad Moysen de medio Cherubim desursum propitiatorii. Porro si creatura rationalis in multitudine scientiæ, quoniam hanc interpretationem habent Cherubim, duobus ipsis animalibus significatur; ideo duo sunt, ut societatem charitatis commendent; ideo pennis suis propitiatorium obumbrant, quia Deo non sibi tribuunt pennas suas, id est, Deum honorant virtutibus, quibus præstant, et vultus eorum non sunt nisi in propitiatorium, quia cuicumque profectui ad multitudinem scientiæ spes non est, nisi in Dei misericordia.

QUÆSTIO CVI.

Quod ait: « Erunt annuli in thecis subportatoriis ad tollendam mensam², » hoc intelligendum est, quod annuli essent velut thecæ subportatoriorum, id est, quo subportatoria tanquam in thecas inducantur. « Erunt quippe » in thecis, » ita dictum est, tanquam diceretur: « Erunt » pro thecis. »

QUÆSTIO CVII.

Decem aulæorum jubet fieri tabernaculum³, cum sit decalogus Legis. Aulæa vero significant latitudinem, propter facilitatem. « Caritas quippe plenitudo Legis » est⁴: » et non nisi charitati sunt præcepta facilia; unde

¹ Jac. II, 13. — ² Exod. xxv, 27. — ³ Id. xxvi, 1. — ⁴ Rom. XIII, 10.

ipsa dilatatio commendatur, cum dicitur: « Dilatasti » gressus meos subtus me, et non sunt infirmata vestigia « mea¹. » Sed quoniam ista dilatatio per gratiam fit Dei: « Caritas enim Dei diffusa est in cordibus nostris, non » per nos ipsos; sed per Spiritum sanctum qui datus est » nobis²; » ideo hic mystice ipse numerus etiam commendatur, qui pertinet etiam ad Spiritum sanctum, per quem Lex possit impleri. Dicitur enim aulæum longitudinem habere debere in cubitis viginti-octo. Iste autem numerus, quia per septenarium dividendus est, significavit, cum dicit latitudinem aulæi in cubitis quatuor. Quater enim septem fiunt viginti-octo, Et est etiam iste numerus perfectus; quia, sicut senarius, suis partibus constat. Quod vero tam sæpe dicit: « Cherubim facies ea » opere textoris, » quid aliud quam in his omnibus multitudinem scientiæ commendat, quod interpretatur « Cherubim. »

QUÆSTIO CVIII.

« Et facies vela capillacia operire super tabernaculum: undecim vela facies ea³. Quæ capillacia vela sunt, id est, cilicina, undecim dicuntur esse. In peccatis quippe transgressio est. Transgressio vero undenario numero significatur, quoniam transgreditur denarium, hoc est, Legem: ideo ipsa undecim per septenarium multiplicata, faciunt septuaginta-septem; ubi significavit Dominus universam remissionem peccatorum, dicens: « Non solum septies, » verumetiam septuagies septies⁴: » quot generationes reperiuntur, cum Lucas a baptismo Domini enumerans sursum versus ascendit⁵, et pervenit per Adam usque ad Deum. Ad hoc enim fit significatio peccatorum in his velis,

¹ Psal. xvii, 37. — ² Rom. v, 5. — ³ Exod. xxvi, 7. — ⁴ Matth. xvii, 18. — ⁵ Luc. iii, 23.

ut per confessionem exprimantur, et per gratiam quæ data est Ecclesiæ aboleantur, hoc est, tegantur, unde dicitur : « Beati quorum remissæ sunt iniquitates et quorum tecta » sunt peccata¹. » Deinde jubet ea vela cooperiri pellibus arietinis rubricatis. Arius autem rubricatus, cui non occurrat Christus passione cruentatus? Significantur his etiam Martyres sancti, quorum orationibus propitiatur Deus peccatis populi sui. Ipsis denique superjaciuntur pelles hyacinthinæ, ut significetur vita æterna viriditate tanquam vigore perpetuo.

QUÆSTIO CIX.

« FACIES duos anconiscos columnæ uni consistentes ex » adverso² : hoc est, unum hinc, et unum inde, de lateribus columnæ. Anconiscos autem dicit, quos vulgo vocamus ancones, sicut sunt in columnis cellarum vinariarum, quibus incumbunt ligna quæ cupas ferunt. Ducta est autem similitudo verbi a cubitis, ubi flectuntur manus, quibus incumbunt recumbentes, qui græce ἀγκῶνες vocantur.

QUÆSTIO CX.

« BASES columnarum duas uni³. » Bases non eas tantum videtur dicere Scriptura, quibus columnæ ab imo fulciuntur : sed etiam superiores, quæ capitella nos dicimus. Ideo dicit : « Duas bases columnæ uni in ambas partes » ejus. » Nam quæ sunt ambæ partes, nisi inferior et superior?

QUÆSTIO CXI.

Quon octo columnas et bases earum sexdecim secundum supradictam rationem a posterioribus tabernaculi Scrip-

¹ Psal. xxxi, 1. — ² Exod. xxvi, 17, juxta lxx. — ³ Ibid. 21.

tura dicit¹, cum superius sex dixerit, intelligitur annumeratis duabus angularibus octo fieri.

QUÆSTIO CXII.

« Et dividet vobis velamen inter medium Sanctum, et » inter medium Sanctum sanctorum² : » id est, ut inter Sanctum et Sanctum sanctorum sit hoc velamen, de quo nunc loquitur, in quatuor columnis extentum. De hac differentia inter Sanctum et Sanctum sanctorum ad Hebræos Epistola loquitur, quia ubi Arca testimonii, ibi Sanctum sanctorum³, hoc est, intus ultra velum : foris autem mensa et candelabrum, et cætera quæ paulo ante dixit quemadmodum fierent, sancta dicta sunt, et non Sancta sanctorum. Et significatur foris Vetus Testamentum, intus autem Novum, cum sit utrumque in lectione Veteris Testamenti, et expressum operibus, et significatione figuratum. Ac per hoc in sanctis figura est figuræ, quia figura est Veteris Testamenti : in Sanctis autem sanctorum figura est ipsius veritatis, quia figura est Novi Testamenti. Totum quippe Vetus Testamentum in his rebus et celebrationibus, quæ ita observanda præcipiuntur, figura est.

QUÆSTIO CXIII.

De altari quæritur, quomodo tribus cubitis altum esse voluerit⁴, cum tanta fere sit staturæ hominis altitudo. Quomodo ergo ministrabatur altari, cum gradus habere altare alio loco prohibeat? « Ne pudenda, inquit, tua re- » veles super illud⁵. » Sed illic dicebat de altari, quod terra vel lapidibus construendum esset, ubi gradus ipsi coædificati ad corpus altaris utique pertinerent : nunc vero de tabulis fieri altare præcipit, quo si apponeretur

¹ Exod. xxvi, 25. — ² Ibid. 33. — ³ Hebr. ix, 1. — ⁴ Exod. xxvii, 1. — ⁵ Id. xx, 26.

ad horam ministrationis aliquid ubi staret minister altaris, et peracto ministerio tolleretur, ad corpus altaris non utique pertineret. Item quæritur quomodo super altare ligneum sacrificium quod inferebatur, posset incendi: præsertim quia concavum fieri jubet, et craticulam deponi usque ad medium ejus, id est, medium concavitudinis ejus, opere factum reticulato. An quoniam dixit: « Et faciet » cornua in quatuor angulos, ex se ipso erunt cornua, et » teges illa æramento¹: » non ad sola cornua referendum est quod ait: « Teges illa æramento, » sed ad omnia de quibus loquebatur, de altari fabricando præcipiens?

QUESTIO CXIV.

I. « Et tu loquere omnibus sapientibus mente, quos re- » plevi Spiritu intellectus². » αἰσθησις quidem græcus habet, quem latine sensum, non intellectum dicere solemus: sed Scriptura de sensu interiore, quem intellectum vocamus, sic loqui solet, sicuti est ad Hebræos, « Perfectorum » est autem solidus cibus, eorum qui per habitum exercita- » tos habent sensus ad discernendum bonum et malum³. » Ibi enim quod posuit sensus, græcus habet αἰσθησις. Quem ergo istum spiritum, nisi Spiritum sanctum debemus accipere?

II. « Et stolæ quas facient, pectoralem, humeralem, et » tunicam talarem, et tunicam cum corymbis⁴. » Has appellatas stolas esse et cætera, cum superius unam stolam faciendam proposuisset, notandum est. Tunicam vero « Cum corymbis » honestius putarunt Latini interpretes dici, quam si dicerent « Cum cirris, » qui bene dispositi ornamento esse vestibus solent.

¹ Exod. xxvii, 1. — ² Id. xxviii, 3. — ³ Hebr. v, 14. — ⁴ Exod. xxviii, 4.

QUESTIO CXV.

ASPIDISCAS in veste sacerdotali quas dicat, utrum scutulas¹, quæ a scuto latine appellantur, quia et Græci scutum ασπίδα appellant. An vero aspidiscas propter diligenter colligandum dicit ab aspide serpente, sicut etiam muræ-nulæ appellantur? « Spithamis autem longitudo, et spi- » tamis latitudo²: » Latini quidam interpretati sunt mensuram extensæ palmæ a fine pollicis usque ad finem digiti minimi. (Item quod dicitur: « Sumes duos lapides » onychinos, et sculpes in eis nomina filiorum Israël, sex » nomina in lapide uno, et sex reliqua in altero, juxta » ordinem nativitatis eorum³, » an intelligendum, ut) lapides sint de nominibus filiorum Israël secundum nativitates eorum, id est, secundum ordinem quo nati sunt?

QUESTIO CXVI.

« Et facies super rationale fimbrias complectentes opus » catenatum de auro puro⁴. » Quod latini « Rationale » interpretati sunt, inopia linguæ fecit. Græcus enim habet λογιον, non λόγιον. Rationale autem illud solemus appellare, quod Græci dicunt λογίων. Sed quoniam λόγος in græca lingua ambiguum est, utrum verbum significet, an rationem, quia utriusque rei nomen est; ubi putatum est a verbo dictum λογιον, eloquium nostri interpretati sunt: nam quod habemus: « Eloquia Domini, eloquia casta⁵, » Græci habent λόγια: hic vero in veste sacerdotali, quod ex auro et hyacintho et purpura et cocco duplici torto et bysso duplici torta fieri præceptum est quadratum duplex, quod esset in pectore sacerdotis, et λογιον vocaretur, incertum utrum a ratione, an a verbo ductum fuerit, inter-

¹ Exod. xxviii, 4. — ² Ibid. 16. — ³ Ibid. 9. — ⁴ Ibid. 22. — ⁵ Psal. xi, 7.